

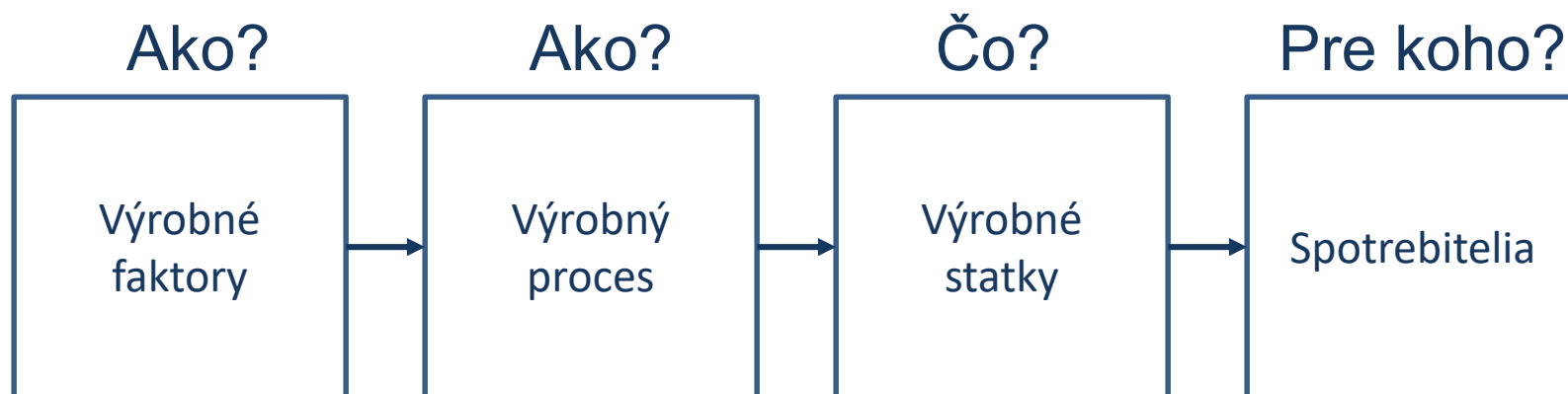

ZÁKLADY EKONÓMIE AKO VEDY

Ing. Martin Grančay, PhD.

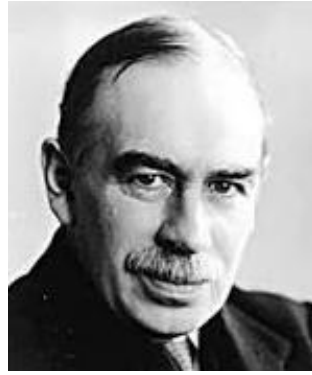
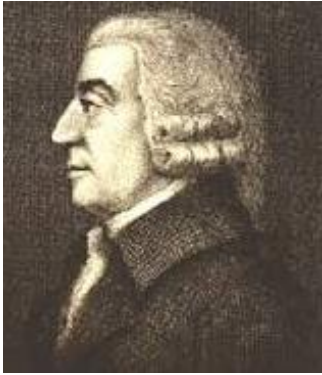
Niektoré pojmy

- Ekonomía**: veda o zákonitostiach spoločenskej výroby, rozdeľovania materiálnych prostriedkov, výmeny a spotreby
- základné otázky: **Čo? Ako? Pre koho?**
- Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill, John Maynard Keynes, Joan Robinson, Paul Samuelson, Paul Krugman...

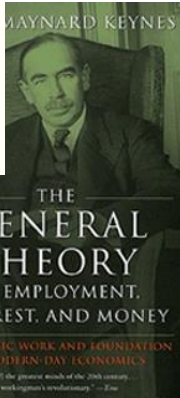
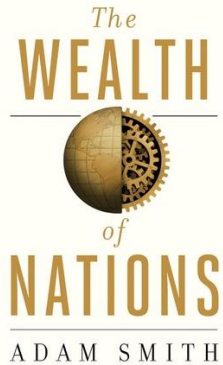

- Ekonomika**: hospodárstvo ako celok

Ekonomovia

The LANDMARK WORK of MODERN ECONOMIC THOUGHT

Paul Krugman

Macroeconomics, trade, health care, social policy and politics. [More -](#)

Latest

Search

Jan. 24, 2018

The Durability of Inflation Derp

Bad predictions of inflation are good for your career.

By PAUL KRUGMAN

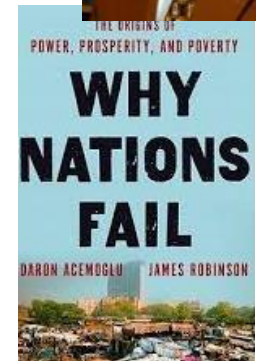

Jan. 22, 2018

The Art of the Broken Deal

Trump's promises are worthless, and America will pay the price.

By PAUL KRUGMAN

Niektoré pojmy

- Makroekonómia**: skúma fungovanie ekonomiky ako celku (národný produkt, inflácia, nezamestnanosť, export, import...)
- Mikroekonómia**: skúma správanie jednotlivých hospodárskych subjektov, predovšetkým firiem a domácností (preferencie, motivácia, elasticita, náklady, výnosy, zisk...)

-Hospodárske subjekty:	Domácnosť	C
	Firma	I
	Štát	G

- HDP**: hodnota všetkých finálnych výrobkov a služieb vyrobených jednotkami na území daného štátu za rok

$$\text{HDP} = C + I + G + \text{NX}$$

Štáty podľa HDP (2018)

<i>Ranking</i>	<i>Economy</i>	<i>(millions of US dollars)</i>
1	United States	20,544,343
2	China	13,608,152
3	Japan	4,971,323
4	Germany	3,947,620
5	United Kingdom	2,855,297
6	France	2,777,535
7	India	2,718,732
8	Italy	2,083,864
9	Brazil	1,868,626
10	Canada	1,713,342
61	Slovak Republic	105,905
202	Kiribati	188
203	Nauru	126
204	Tuvalu	43

Svetová banka, 2020.

HDP per capita (2018)

<i>Ranking</i>	<i>Economy</i>	(US dollars)
1	Switzerland	84,410
2	Norway	80,610
3	Macao SAR, China	79,110
4	Isle of Man	75,340
5	Luxembourg	70,870
6	Iceland	67,960
7	United States	63,080
8	Ireland	61,390
9	Qatar	61,150
10	Denmark	60,140
47	Slovak Republic	18,260
188	Niger	390
189	Malawi	360
190	Burundi	280

Svetová banka, 2020.

Štáty podľa HDP ppp (2018)

<i>Ranking</i>	<i>Economy</i>	(millions of international dollars)
1	China	25,398,678
2	United States	20,544,343
3	India	10,500,208
4	Japan	5,415,124
5	Germany	4,401,361
6	Russian Federation	4,050,786
7	Indonesia	3,500,936
8	Brazil	3,371,702
9	United Kingdom	3,056,737
10	France	3,037,362
70	Slovak Republic	183,763
190	Marshall Islands	233
191	Nauru	210
192	Tuvalu	47

Svetová banka, 2020.

HDP per capita ppp (2018)

<i>Ranking</i>	<i>Economy</i>	<i>(international dollars)</i>
1	Qatar	124,410
2	Macao SAR, China	113,800
3	Singapore	94,670
4	Kuwait	84,250
5	Brunei Darussalam	82,180
6	United Arab Emirates	75,440
7	Luxembourg	72,200
8	Switzerland	68,820
9	Norway	68,310
10	Hong Kong SAR, China	67,810
42	Slovak Republic	33,060
188	Central African Republic	920
189	Congo, Dem. Rep.	900
190	Burundi	750

Svetová banka, 2020.

HDP ppp (1990 a 2018)

	1990	2018 ▼
China	1,121,155,451,507.9	25,398,677,997,933.1
United States	5,963,144,000,000.0	20,544,343,456,936.5
India	1,079,957,509,541.8	10,500,208,396,732.1
Japan	2,416,532,179,883.5	5,415,123,908,442.3
Germany	1,548,688,879,130.4	4,401,361,323,105.0
Russian Federation	1,187,875,551,658.5	4,050,785,535,656.3
Indonesia	544,587,207,773.0	3,500,935,829,418.7
Brazil	999,955,343,761.4	3,371,702,373,241.4
United Kingdom	955,939,756,230.1	3,056,736,514,973.2
France	1,026,359,782,092.0	3,037,362,126,717.6

Svetová banka, 2020.

Najväčšie firmy (2019)

1	Walmart	\$514,405.0
2	Exxon Mobil	\$290,212.0
3	Apple	\$265,595.0
4	Berkshire Hathaway	\$247,837.0
5	Amazon.com	\$232,887.0
6	UnitedHealth Group	\$226,247.0
7	McKesson	\$208,357.0
8	CVS Health	\$194,579.0
9	AT&T	\$170,756.0
10	AmerisourceBergen	\$167,939.6

Podľa príjmu. Fortune, 2020.

Statky

-ekonomické potreby hospodárskych subjektov sa uspokojujú prostredníctvom **statkov**

-*hmotné statky a nehmotné statky*

-*voľné statky a vzácne (ekonomické) statky*

Aspekty ekonomickej vzácnosti: obmedzenosť zdrojov
užitočnosť

-*spotrebné statky a investičné statky*

-*statky základnej spotreby a luxusné statky*

Statky

-statky z hľadiska **rivality a vylúčiteľnosti** spotreby

	<i>Vylúčiteľné</i>	<i>Nevylúčiteľné</i>
<i>Rivalitné</i>	SÚKR. STATKY Zmrzlina, auto, nábytok, mäso, telefón...	SPOLOČNÉ ZDROJE Čistá voda, ryby, drevo, pasienky...
<i>Nerivalitné</i>	KOLEKTÍVNE STATKY Káblová televízia, kino, divadlo, platené weby, platené diaľnice...	VEREJNÉ STATKY Čistý vzduch, národná obrana, pouličné osvetlenie...

Racionálny spotrebiteľ?

-**racionálny spotrebiteľ** je ten, ktorý pri svojom nákupnom rozhodovaní sleduje svoj najlepší záujem:

1. Má svoje **preferencie** – čo chce spotrebovať? Užitočnosť.

Celková užitočnosť ↑

Hraničná užitočnosť ↓

2. Má svoj **rozpočtové obmedzenie** – čo môže spotrebovať?

Sme však naozaj racionálni spotrebitelia?

- nedokonalé informácie

- vplyv iných spotrebiteľov

- zvykové správanie, značky

- lenivosť, slabá matematika...

- existuje celý smer: behaviorálna ekonómia

Výrobné faktory

Pôda a prírodné zdroje: pôda, nerastné suroviny, voda...

- veľmi ťažko sa meria
- môže sa zdať voľným statkom, ale nie je ním
- obnoviteľné zdroje, neobnoviteľné zdroje

Práca: ľudská činnosť

- človek sa nerodí ako výrobný činiteľ = vzdelávanie
- množstvo a kvalita práce sú ovplyvnené počtom ľudí, ich fyzickými a duševnými schopnosťami, zákonmi...

Kapitál: je odvodený výrobný statok

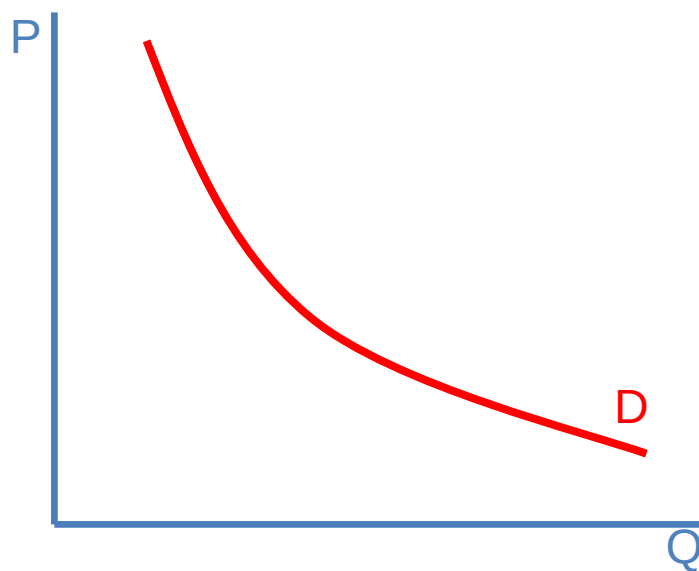
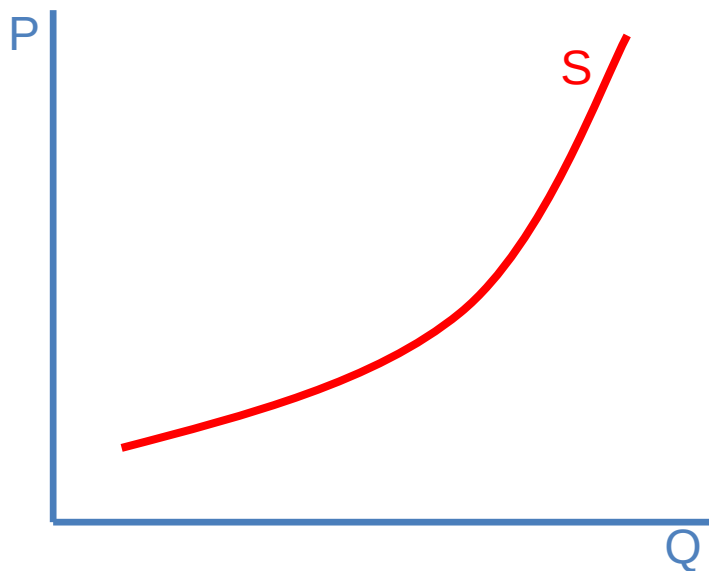
- sú ním vyrobené statky, ktoré slúžia na výrobu iných statkov

Pri výrobe statkov je potrebná ich vzájomná kombinácia, iná v závislosti od miesta výroby, statku, samotnej firmy...

Ponuka a dopyt

-**ponuka**: množstvo statkov, ktoré sú ochotní predávajúci predať v závislosti od ceny

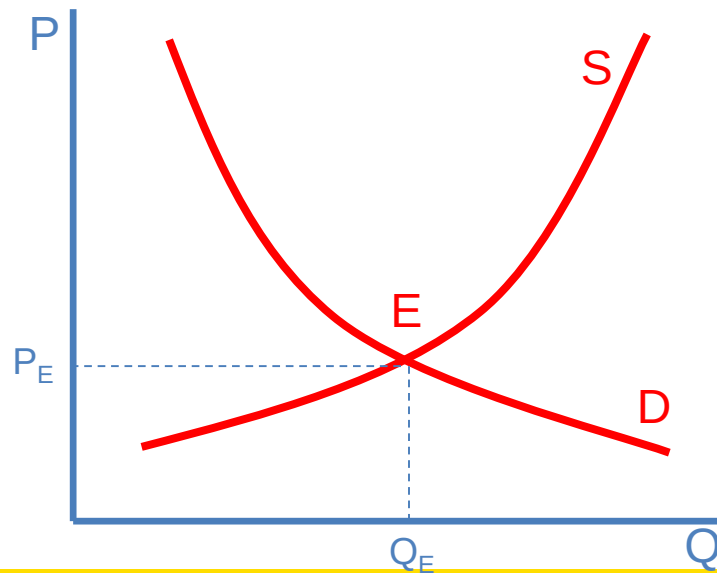
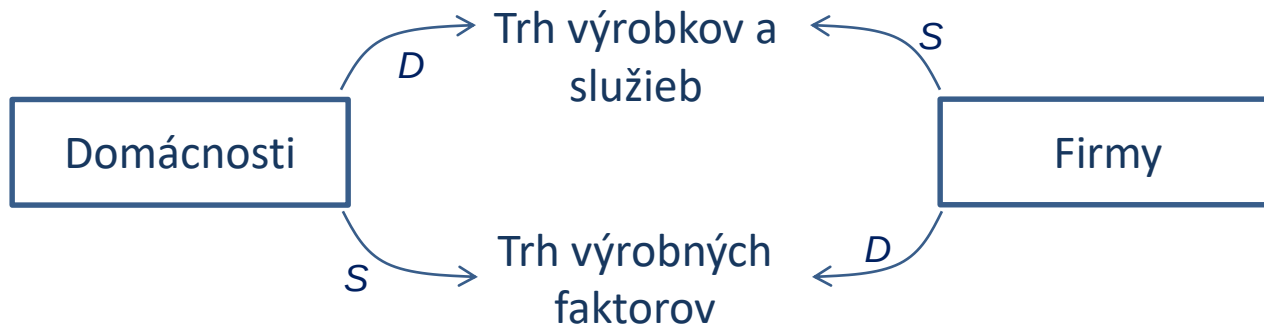
-**dopyt**: množstvo statkov, ktoré sú ochotní kupujúci kúpiť v závislosti od ceny

Vyvoláva dopyt ponuku alebo ponuka dopyt?

Trh

-miesto, kde sa stretáva ponuka s dopytom a utvára sa
rovnovážna cena a rovnovážne množstvo

Cenová elasticita ponuky

-hovorí o závislosti zmeny ponúkaného množstva od zmeny ceny

$$E_S = \Delta Q / \Delta P$$

Elastická ponuka

$$E_S > 1$$

Neelastická ponuka

$$E_S < 1$$

Jednotková elasticita

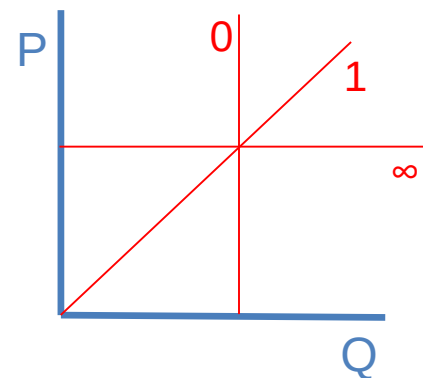
$$E_S = 1$$

Nekonečná elasticita

$$E_S = \infty$$

Nulová elasticita

$$E_S = 0$$

(dokonale elastická)

(dokonale neelastická)

Faktory: klimatické podmienky, dostupné technológie, druh statkov, mobilita a dostupnosť vstupov, skladovanie, čas...

Cenová elasticita dopytu

-hovorí o závislosti zmeny požadovaného množstva od zmeny ceny

$$E_D = -\Delta Q / \Delta P$$

Elastický dopyt

$$E_D > 1$$

Neelastický dopyt

$$E_D < 1$$

Jednotková elasticita

$$E_D = 1$$

Nekonečná elasticita

$$E_D = \infty$$

(dokonale elastický)

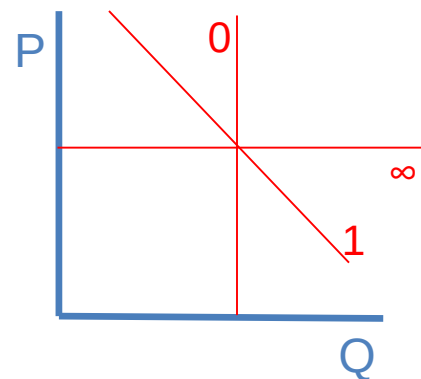
Nulová elasticita

$$E_D = 0$$

(dokonale neelastický)

Záporná elasticita

$$E_D < 0$$

Faktory: čas, druh statku, typ spotrebiteľa, dostupnosť substitútov, spotrebné zvyklosti, tradície, konkurencia, životný cyklus statku, marketing...

Dôchodková elasticita

-hovorí o závislosti zmeny požadovaného množstva od zmeny dôchodku

$$E_Y = \Delta Q / \Delta Y$$

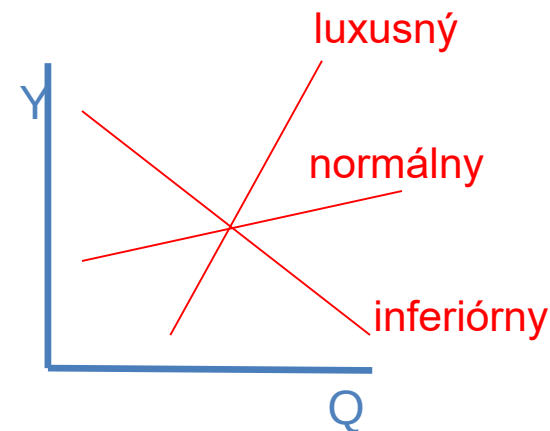
Dôch. elastický dopyt $E_Y > 1$

Dôch. neelastický dopyt $E_Y < 1$

Jednotková elasticita $E_Y = 1$

Negatívna elasticita $E_Y < 0$

Nulová elasticita $E_Y = 0$

Faktory: významný faktor je čas a pôvodná výška dôchodku

Podniková ekonomika

- podnikovohospodárska veda**: veda, súčasť mikroekonómie, ktorá skúma podnik ako základný hospodársky subjekt, jeho organizáciu, činnosti, vzťahy a pod.
- podnikanie**: cieľavedomá činnosť, ktorú robí podnikateľ vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť s úmyslom dosiahnuť vopred stanovený cieľ (často zisk)
- podnik**: produktívna hospodárska jednotka, ktorá si zaobstaráva výrobné vstupy, organizovaným spôsobom ich uvádza do činnosti - transformuje na statky a tieto statky následne odpredáva
- ide teda o organický súbor ľudí a vecných prostriedkov, ktorý je vytvorený na uspokojovanie cudzích potrieb na dosahovanie zisku

Podnikanie v praxi

March 8, 2004

Cvičenia

1. Klaudia spotrebúva jablká a banány, na ktoré má mesačný rozpočet 8 €. Jablká stoja 1 € za kg a banány 2 € za kg. Funkcia užitočnosti spotreby jablák má tvar $x \cdot (20 - 2x)$ a funkcia užitočnosti spotreby banánov má tvar $x \cdot (15 - 3x)$. Akú spotrebu si Klaudia zvolí, ak je racionálnou spotrebiteľkou?
2. Uved'te príklady na súkromné, kolektívne, spoločné a verejné statky a vysvetlite rozdiely medzi týmito typmi.
3. Vysvetlite cenovú elasticitu dopytu a uved'te príklady na jej jednotlivé typy. Akú cenovú elasticitu budú mať kola, voda, lieky na srdce, perzské koberce či kúrenie?
4. Keď ponuka má jednotkovú elasticitu a dopyt je neelastický, posun ktorej krivky ovplyvní viac cenu? Ktorej množstvo?

Úloha

Ktoré slovenské firmy sa presadili na svetovom trhu?
Naštudujte si niečo o nich.
Čo bolo podľa vás príčinou ich úspechu?